

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet” közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szent-Miklós-utca 791. sz. hová a lap szellemi részét illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

A ref. főtanoda könyvnyomdája, hová az előfizetési pénzek és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor vagy annak térfogata 6 kr; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

A hirdetési díjak előre fizetendők.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.

Buda-Pesten:

Braun Ede ur hirdetményi ügynöksége,

(József-tér, 10. sz. I. emelet.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész iven.

ELOFIZETESI ÁR:

Félévre

3 frt.

Negyedévre

1 „ 50 kr.

Felhívás!

A marosvásárhelyi jogász-egylet közlönyének fentartása vagy megszüntetése kérdésében sürgős indítéskedés lévén szükséges, e végre egyletünk helyi és vidéki tagjait **f. év és hó 19-én délután 4 órára**, az egylet helyiségében (Széchényi-tér Transylvánia-épület, II. emelet:) tartandó rendkívüli közgyűlésre hívom össze.

Elintézendő lesz még e közgyűlésen Ajtai Mihály egyleti pénztárnok ur lemondása s a megürült állomásnak választás útján betöltése.

Külön meghívások nem bocsátatnak szét.

M.-Vásárhelytt, 1875. december 12-én.

Báró elnök ur akadályozva lévén.

Bodolla János,
egyleti alelnök.

Kozma Gyula,
egyleti titkár.

M.-Vásárhely, 1875. decz. 14-én.

(S.) Közoktatási politikánknak egyik legnehezebb feladata, a felekezeti iskolaügyet a nevelés új igényeihez alkalmazni. Népiskoláink nagyobb része a felekezetek tulajdona, s csak kivételesen találkozunk községekkel, hol az iskolaépület nem az egyházé, s a tanító fizetése nem a felekezet dotációja, s még ritkább helyen van felekezeti-ség nélküli községi iskola, vagy éppen polgári iskola.

Ép úgy a magyarországi összes gymnáziumok közül csak három van, mely nem felekezeti állami tanintézet, úgy hogy csak a reáliskolák többsége, az egyetemek, műegyetem, bányászati, gazdasági s más szakiskolák nem tulajdonai a felekezeteknek, hanem állami s így minden vallású polgárok közös tanintézetei.

Tabula — rasat csinálni a közoktatás terén, nem is lehet, nem is tanácsos, s létező intézetekkel, tanárokkal, alapítványokkal kell gazdálkodnunk. A megoldandó problema tehát az, hogy az állam megkövetelheti és követelje is meg, hogy a felekezetek a sajátjukat képező tanintézetekben úgy neveljék az állam polgárait, a mint a hazafiúi érzés és a kor tudományos igényei az iskolák különböző fokain megkövetelik s e végből a kormány nem csak felügyelni tartozik, de több, kevesebb nyomást is gyakorolhat a felekezetekre a szükséghez képest.

Más részről a felekezeteknek is, ha az ifjuság nevelését egészen el veszteni nem akarják, iparkodniok kell a kor igényeinek megfelelni, mit ha

tenni elmulasztanak, nem csak a tanulókat veszítik el, kiket szülik a rossz iskolába nem szívesen fognak járattni, hanem egyuttal kihívják maguk ellen az államhatalmat és a törvényhozást, melynek gondoskodnia kell, nehogy a nemzet, műveltségében hátra maradjon,

Ha már sok a panasz a felekezeti közép iskolák tapasztalt elégtelensége és hiányai miatt, még több kifogás tétetik a felekezeti felső oktatás ellen. Mert jó részben ez is a felekezetek kezei közt nyugszik. Az összes theologia természet-szerűleg az illető egyházak kezei közé van letéve. Igen fontos dolog pedig a theologia, ha megfontoljuk hazai intelligenciánk mily tetemes és tekintélyes része áll a papságból; ha tekintetbe vesszük, hogy minden faluban van egy vagy több lelkész, kire a legfontosabb kulturai és erkölcsi szerep van bízva, s ki nagy befolyást gyakorol népünk minden osztályára; ha számba vesszük, hogy mennyi vagydon szolgál a papság dotációjára; ha a főpapság közjogi állását s az alpapságnak tanügyünkre befolyását meggondoljuk.

Ha összehasonlítást teszünk és theologiai képzettség szempontjából összemérjük például a francia, vagy német püspöki kart a magyarral, s az ottani lelkészeket a miéinkkel, bizony be fogjuk vallani, hogy ezen a téren is messze elmaradtunk a nyugot mögött.

Egyedül a lutheránus papság képez nálunk kivételt, de ha ez kiállja is a versenyt a némettel, okát nem a honi lutheránus theologiák jóságában, hanem ama körülményben kell keresni, hogy a legtöbb lutheránus theologus kimegy tanulni stipendiummal Jénába, Halléba, Göttingába, a honnan egyetemi képzettséggel kerül ismét legtöbbnyire haza.

Ha így a felsőbb felekezeti vallásoktatással sem lehetünk teljesen megelégedve, mennyivel inkább áll ez a felekezeti jogakadémiákról. A felekezeti jogakadémiák elleni panaszok oly sűrűen nyilvánulnak, hogy elvégre a kormánynak kell ez irányban segíteni. Rendesen képzetlen tanárok, hanyag tanítás, rövid két évi kurszus és felületes vizsgák jellemzik ez intézeteket, melyek az országban csak a jogász proletariátust szaporították és szaporítják, s a képtelen embereknek külső qualificációt szereznek.

Ezen tapasztalatok nyomán régen tisztában van a közvélemény az iránt, hogy a felekezetek felsőbb oktatási rendszere rossz, ki nem elégitő és reformálandó, s biztosan hisszük, hogy reformkérdéseink közt ez is, s minél rövidebb idő alatt tárgyalás alá fog vétetni.

Vélemény és indítvány

a marosvásárhelyi Jogász-Egylet III-ik szakosztálya által kitűzött következő kérdés felett:

„A tiszta vádrendszer kívánatosabb volna-e nálunk a jelenleg alkalmazott vegyes rendszernél s ha igen, minő feltételek szerint,”

FEKETE GÁBOR

királyi ítélő táblai elnöki titkártól.

(Folytatás.)

VII.

Esküdtszék és vegyes bíróság,

(Jury és Schöffengericht.)

A bűnügyi igazságszolgáltatásnál az esküdtszék hivatása abban áll, hogy a bűnösség kérdésében döntsön, s határozata nemcsak pusztán a ténykör-mények meghatározására vonatkozik, hanem azoknak a törvényes meghatározások alá való subsummálását is felöleli; míg a bíróság a büntetés, bűnvádi költségek és magánjogi igények felett ítél.

A bíróság az esküdtszék határozatára csak közvetve folyik be, a mennyiben t. i. gondoskodni tartozik arról, hogy az esküdtek határozatát a törvényeknek s az ügy természetéből folyó szabályoknak megfelelő bizonyítási eljárás előzze meg, hogy az esküdtek az egyes előforduló esetekben megkívántató jogi oktatásban részesüljenek, és hogy az általuk megfelleendő kérdések megállítása által az esküdtszék határozata a szönyegen levő tárgyra, s az erre vonatkozó jogi szabályokra szoríttassék, s annak tárgyi és alaki helyessége biztosíttassék.³³⁾

Az esküdtek bírónak kell hogy magukat érezzék, azaz egyfelől, mint a törvény közegei a kiknek szigoruan határolt működési körük van, másfelől pedig mint független polgárok, kik határozatukat csakis lelkiismeretes meggyőződésük szerint hozzák.

Az esküdtszék jelentőségéről és árnnyoldalait nagyban felülmúló előnyeiről már annyit beszéltek jelesbnél jelesebb jogászok, hogy én azoknak bővebb szellőztetésétől eltekinthetek s csak annak megjegyzésére szoritkozom, hogy általánosan el van ismerve, miszerint az esküdtszéki intézmény a miveltség terjesztésére jelentékenyen befolyik, mert általa a polgárok az állami szükségesség öntudatos megértésére jönnek, jogismeretök emelkedik s igrkeezni fognak a jogrend szilárdítására közrehatni.

Ma már minden művelt állam meghonosította vagy meghonosítani igyekszik bűnügyi igazságszolgáltatásában az esküdtszéki intézményt, mely a jelenlegi jogügyi törvényhozás szükséges részét képezi.

Németországban némelyek azon czélból, hogy az esküdtszéki intézmény előnyeit hátrányainak kikerülése mellett felhasználják, azon gondolatra jöttek, hogy a régi német jogban előfordult polgári elemet ollyaténképen használják fel, hogy a hozzájuk intézendő kérdések complicált összeállítását mellőztessék, s miután ez csak úgy kerülhető ki, hogy ha az esküdteknek a jogértő bíró a tanácskozásnál oldaluknál áll, ezen a bajon azáltal vélték segíteni, ha a jogász és polgári elemet egy tanácsosá egyesítik. (Vegyes bíróság Schöffengericht.) A jury védői éles kritika alá vették ezen felfogást s bebizonyítani igyekeztek, hogy a különböző erővel fegyverzett személyeknek egy bírósággá alakulása által az esküdtszéki intézménynek csak árnyoldalai szapo-

³³⁾ Glaser: Schwurgericht

rittatnak, s előnye csaknem mind elenyésznek, míg a kérdés formulázásának czélszerű rendezése a bajon e nélkül is segíthetne.

A Schöffengericht Szászországban Schwartz general-ügyész kezdeményezése következtében mégis meghonosult, s Württembergben is, habár más alapon életbelépett, sőt a német b. e. javslat első szerkezete is ezen rendszert fogadta el az esküdszékek helyett, (1873.) azonban a javaslat újabb szerkezete (1874.) az időközben megjelent éles kritikák következtében (lásd Gneist) a büntettekre az esküdszéket fogadta el, s a Schöffengerichtet csak a kihágásokra és könnyű vétségekre tartotta meg. (1 bír., 2 esküdt.) Ha a Schöffengericht feletti vitát elfogulatlanul tekintjük, kitűnik, hogy ez csak egy új jelenség az esküdszék és tiszta bíróság elve feletti harcban.

A Schöffengericht követőit az esküdszék ellenzői táborából toborza, s ha a jury kérdését elenyésztethetnék, ők is mind visszatérnének a rendes bíróság védői sorába (Glazer: das Schöffengericht — a Rechtsencyclopediában v. Helzendorfftól.)

A Schöffengericht ellen felhozott érvek részletes elősorolását térszűke miatt mellőzve, csakis arra szorítkozom, hogy Glazernek a bűnvádi elj. feletti vitában a bírói tanácsban mondott következő nyilatkozatát ideiktassam: „A ki a törvényhozás terén a jelenlegi állapotokat figyelemmel kíséri, az tudni fogja, hogy a juryt komoly veszély fenyegeti és ez az ugynevezett Schöffengericht csaléke, a mely tulajdonképen Schwartz general-ügyész találmánya, s 1864-től fogva papíron s pár év óta gyakorlatban is fennáll, t. i. olyan alakjában, a mint az hivatala lenne az esküdszéket helyettesíteni, — és Gneist Rudolfnak következő megjegyzéseit: „A bírói székek az esküdtek padjától való elkülönítése jogelveken és az élet követelményén nyugszik egyaránt. Külsőleg ugyan megengedendők látszik, hogy jogértő bírák és esküdtek közös tanácsban üljenek össze itélni. Az esküdszéki intézmény bölcös korában ez így is volt és látszólag több embernyomon át fennállott, a míg t. i. az esküdtek csak mint bizonyítéki biztosok (Beweis-Comissionen) tekintettek. A jury önállóságának nevedésével azonban attól eltértek, s az esküdszéki ítélet önállóságát megőrizték. Mert az idő folyamában bebizonyult, hogy a magas állású bírák, nem ugyan közönséges időkben, de igen is a pártküzdelmek és alkotmányi viták idejében megengedhetetlen befolyást gyakoroltak az esküdtekre, a mi különösen a tudorok és Stuartok idejében előfordult. Az alkotmány feletti harcok bevégeződésével azon alapelv is megszilárdult, hogy a Jury végérvényes határozata hozatalánál a bűnösség felett, önállóan kell hogy eljárjon. Ezen elkülönítés a bírói különleges elhivatásnak (gesonderten Berufe) is megfelelt. Az elkülönítés a bírói székek is nagyon természetesnek kellett, hogy feltűnjék, miután a bírónak igen jelentékeny működést egymagára kell hogy gyakoroljon és a két elem fusiója folytonos hajlamhoz vezet, a másik jogkörébe avatkozni, a mint ez már egyszer az emberi természetben fekszik.“ (Gneist 153—154. lap.)

Ezek után azt hiszem, hogy egyszerűen kijelenthetem, miszerint az ugynevezett „Schöffengericht“ meghonosításától hazánkban kedvező eredményt várni nem lehet.

E szerint csak az képezheti kérdés tárgyát, hogy czélszerű-e nálunk a közönséges büntényekben az esküdszéki intézményt behozni, s ha igen, minő büntényekre?

Ugy hiszem, hogy a jogász-egylet igen tisztelt tagjai között senki sem lesz, a ki az esküdszéki intézményt elvi tekintetből ellenezné, a kérdés tehát csak gyakorlati szempontból képezheti vita tárgyát.

Nálunk az esküdszéki intézmény jelenleg a nyomtatvány útján elkövetett büntetésre méltó cselekvényekre (ig. min. rendelet 1871. május 14-ről 1498. eln. sz.) van behozva, tehát nagyrészt politikai s így a legkényesebb természetű ügyekre.

En ezt helyesnek nem tarthatom, mert ott, hol az esküdtek mindig csak politikai kérdésekben határoznak, hol a kisorsolás kulcsa mindig az illetők politikai érületében kerestetik, ott az esküdtek soha sem fognak a részrehajlatlanság magaslátára emelkedni, soha sem fogja velők a bíró a pártembert elfeledtetni; de ott, hol az esküdtek közönséges büntettekre nézve is illetékesek, ha ma rablás, holnap sikkasztás, holnapután gyilkosság felett ítélnék, akkor

a következő napon már érezni fogják, hogy bírák, a kik törvény és igazság által kell hogy vezettessenek, s politikai kérdésekben is a szerint fognak eljárni, mert lehetséges lesz velők megértetni azt, hogy minő állást kell elfoglalniok, s nem fognak azon képzeletben élni, hogy az esküdszéknek hivatása csak az, hogy a nép politikai érületéről bizonyosságot tegyenek, hanem át fogják látni, hogy az esküdszék nem politikai intézmény.

Eddigi tapasztalatink tehát ne idegenítsenek el az esküdszéki intézménytől, mert bármely állan jogügyi történetét tekintjük is meg, a hol elébb csak sajtóügyi esküdszék állott fenn, látni fogjuk, hogy az eredményben sikertelen, sőt kártékony volt, de midőn a közönséges büntettekre is behozatott, áldásos működést fejtett ki.

Glazer erre vonatkozólag azt mondja, hogy „ha az esküdszék a közönséges büntettekre is behozatik, akkor egy valóban népies eljárás honosíttatik meg, melyben a népnek becses ajándék nyújtatik, oly ajándék, a melynek megtartásában a nyilvános rend és a nép érület egyenlő becses bir. El fog ezáltal éretni, hogy a jury kényszerű helyzetéből megszabadul, a melyben kizárólag csak a sajtó ügyekre kiterjesztve nyomorog; mert a jury sajtó ügyekre szorítva és hosszabb ideig csak ezekre szorítva egy oly fa, mely magánosan egy hegytetőn a nap hevén és a viharoknak ki van téve. A nap hevénél kell hogy száradjon, a politikai szenvedélyek első szelére össze kell hogy dőljön. Vegyük körül ezen magára álló fát, — a sajtójuryt — egy erdővel, a juryval minden súlyosabb büntettekre és a népnek egy valóban becses kincset fogunk nyújtani.“

Hogy a sajtó-ügyi kérdések újból a bíróságok illetőségéhez utaltassanak, azt hiszem senki sem fogja óhajtani még pedig főleg a bíróságokra való tekintettel, mert ez a bíróságokra nézve valódi „Danausi ajándék“ lenne. Ganz már e század elején megmondotta, hogy a „bírók ezen ügyek terhét nem bírják elviselni.“

A sajtó-juryt változtatni tehát csak úgy lehetne, ha a jury a közönséges büntettekre is kiterjesztetnék.

Ugy de ez nálunk nem lehetséges, mondják az esküdszéki intézmény ellenzői, még pedig egyfelől a műveltség alacsony foka, másfelől a nemzetiségek és a vallások különbözése miatt.

A mi azon ellenvetést illeti, hogy a nép műveltsége még alacsony fokon áll, erre nézve megjegyzem, hogy megengedem, miszerint a nép műveltsége általában nem áll ott, mint Anglia, Francia- vagy Németországban, s megengedem, hogy mind a községi iskolákra, mind a felnőttek oktatására még több gondot kell fordítanunk, azonban, ha a népnevelési statisztikai adatokat tüzetesen megfigyeljük, s a községi iskolákat látogatónak az arra kötelezettekhez való arányát keressük, akkor bizonyosan kedvezőbb eredményt nyerünk, mint a milyen a szomszéd Austria alpesi és keleti tartományaiiban fennáll, de mindenesetre magasabb műveltségi fokot találunk, mint a minden oroszok császára birodalmában, hol az esküdszék már 11 év óta fennáll és elfogulatlan külföldiek nyilatkozata szerint is eredménynyel áll fenn, s nagyban befoly a nép műveltségének emelésére. — Pedig ottan abszolút kormány áll fenn, mely a szabad gondolkodásra mindig bénítólag hatott, nálunk pedig ezredéves alkotmány honos, s habár a politikai jogok gyakorlatának feltételei nem azonosak is az esküdti jog feltételeivel, mindazonáltal a politikai érettség is bizonyos mértékben probaköve annak, hogy az esküdszéki intézmény sikerrel eredményt lehet-e várni. Aztán nem is jöhet az esküdszéki intézménynél az egész nagy tömeg műveltségi állása tekintetbe, mert hiszen az esküdszék csak a törvényszékek székhelyein fog működni, azt pedig, hogy törvényszéki székhelyül szolgáló városaink polgárai, jelesen pedig, az esküdti jogosultsággal járó s kissé szigorúan megállítandó, feltételeknek megfelelni képes polgárai a megkívánt műveltséggel ne bírnának, kereken tagadom. A műveltség természetesen nagyon relativ fogalom s mélysége és magassága felette különböző lehet, azonban itt csak az jöhet kérdésbe, hogy olyan műveltséggel bírnak-e, a milyen az esküdtéktől megkívántatik? Mi kívántatik meg az esküdtéktől? Hogy legjobb meggyőződésük szerint igazságos ítéletet mondjanak. Mi a feltétele az igazságos bűnügyi ítéletnek? Élettapasztalat, józan ész és egészséges ítélő

tehetség. Nem bírnának-e városi polgáraink ezen feltételekkel?! Hát akkor miként követeljük nemcsak tőlük, hanem a legutolsó paraszttól is, hogy a törvény nem tudásával ne mentse magát? Ezt csak akkor lehet jogosan kívánni, hogy ha a megengedett és tiltott cselekedet között különbséget tudnak tenni, ha pedig eztet tudják, akkor az esküdti hivatásra is alkalmasak, mert az esküdtéktől is in ultima analísi csak az kívántatik, hogy a jót a rosztól, a megengedettet a tiltottól meg tudják különböztetni. — Higyjék meg uraim, hogy a jog és igazság érzéke egy néppel sem született, hanem csak szilárd intézmények és hosszas gyakorlat által szereztettek meg. Ily intézmény az esküdszék, tehát a nép műveltségére hatalmas factor, — adjuk meg a népnek a lehetőséget, hogy ez által is képessé legyen a műveltebb népek concertjében részt venni.

(Folytatása köv.)

Olaszország és műkincsei.

I. Róma.

(Folytatás.)

10. A „Piazza di S. Maria Maggiore,“ egy obeliskkel és egy gyönyörű oszloppal melyen a szt. szűz márványszobra áll; e tér a hasonnevű egyháztól van elnevezve.

11. A „Piazza della Minerva,“ közepén egy obeliskkel VII. Sándor pápa által Bernitől, mely egy Ere. Ferrata által faragott elefánt hátáról emelkedik. E tér vette nevét a Minerva templomtól, melyből épült a „st. Mária Sopra Minerva“ szentegyháza, körében a legszebb épületekkel.

12. A „Piazza Montanara“ Marcell színházának romjaival, melyek felett 1526-ban épült az Orsini palota a Capitolium délnyugoti oldalán. Marcell — egy híres családnak vezetéknéve volt Rómában, kik közül legnevezetesebb volt Marcus Claudius Marcellus, ki Hanniballal legsikeresebben tudott küzdeni és ötször volt Consul — utóljára azonban 208-ban K. e. elesett Venusia-nál. Ezen színházat azonban egy másik Marcus Claudius Marcellus tiszteletére építtette Augustus császár 13-ban K. u., ki neki fogadott fia volt, s kit állítólag Livi- a Tiberinus anyja mérgezett meg.

13. A „Piazza del monte Cavallo“ kitűnő szépséggel épült tere Rómának. Egyfelől a „Quirinal“ pápai, most a királyi — azután a „Palazzo della Consulta“ és a „Rospigliosi“ paloták, másfelől a Szt. Szilveszter egyháza, melyen bámulatraméltók Phidiás és Praxitelesnek két gyönyörű faragmányu lovaik; itt is van egy obelisk és egy pompás faragmányu kút, keleti gránitból, a forumról oda vitt medenczével.

14. A „Piazza di Monte Citorio,“ melynek közepén a Sesostris obeliskje diszlik, hozatta Augustus császár Helisopolishól, 80 láb magas és VI-ik Pius idejében 1748-ban ásták ki a Szt. Lőrincz egyház építésekor, hol öt darabra törve találtatott.

15. A „Piazza Navona,“ a legnagyobb és a legköltésesebben épült tere Rómának. Két végén diszlenek XIII. Gergely (Buonocampagni) pápának 1572—85. a párisi vérnász megünneplőjének épített kutjai; egyik egy Bernini művészi kezeiből kikerült nagy márvány medence középből kiemelkedő Tritont ábrázol a mint egy delphin-t emel, ki a vízből — míg más Triton-ok (Flamin. Vacca. — Leon, da Sarzana, — Landini, — és Silla műveik) öntik a vizet; — másik Bernini mintázata után készült és áll egy nagy márvány medenczéből közepén egy grottával, melyhez egyik felén egy vízi ló, másik felén egy oroszlan őrzik a bejáratot, mind a kettő Laz. Morellitől; — erre építve emelkedik magasra egy hierogliphiaikkal tele irt obelisk gránitból. — A tér oldalánál látható a Szt. Ágnes templomának homlokzata. Augustus havának szombat és vasárnapján kocsik és sétálók egész özöne lepi el e piacot.

16. A „Piazza di Pasquino,“ — Ez egy igénytelen kis piac, hol egy csonka szobor is van, melyre a rómaiak a napi események éleztapjait, gunyiratait szokták aggatni.

Pasquillus szó is innen veszi eredetét. Élt ugyanis Rómában a 16-ik század körül egy Pasquino nevezetű csizmadia, ki éles guay mondataival műhelye előtt nagy tömegeket tudott szórakoztatni. Később egy szobrot ásván ki a munkások az Orsini palota egyik szögletének építésekor, azt a nép hasonlónak találta a csizmadiahoz és elhelyezvén e piacra, ezt is Pasquinonak nevezte és így a csizmadia neve meg lőn örökítve.

17. A „Piazza Pia“ a S. Angelo hidjánál, szembe a legszebb épületekkel.

Perczel Béla igazságügyminiszter Ur ő nagyméltósága és a vidéki nyomdászat!

Fájdalommal telik el keblünk a nagyméltóságu m. királyi igazságügyminiszter urnak f. évi szeptember hó 8-án, 25,716. szám alatt kelt és kibocsátott azon magas intézkedése miatt, mely szerint a jövő 1876. év január 1-től kezdve az összes királyi bírósági és ügyészségi nyomtatványoknak megszerzése, kizárólag, a budapesti államnyomdából rendeltetett el.

Ez egyetlen tollvonás elég volt arra, hogy létünk, jövőnk, a végletekig megsemmisíttessék; e tollvonás elég volt arra, hogy többen — mint családapák — síró gyermekeinkkel, a hideg tél beálltával, a kétségbeesés határszélére jussunk.

A honnan — mint az áldást osztó napsugaraitól a termékeny föld — jótékony hatásu intézkedést várna e honnak minden egyes gyermeke, onnét jön — meglepőleg — oly rendelet, mely mindnyájunkat a legszánalmasabb helyzetbe: koldusbotra juttat.

Angolhonban és a szabad államokban a munkanélkülieknek a kormány nyújt munkát s igyekszik a nép minden rétegét adófizetésre képessé tenni; nálunk — mint fájdalommal tapasztaljuk — ellenkezőleg történik.

A nagyméltóságu igazságügymeniszter urnak fennemlitett magas intézkedése annál fájdalmasabban hat reánk, mert azáltal — ő nagyméltósága saját nyilatkozata szerint — az államkincstár számára csak 23,000 forint takarítatik meg.

Érdemes-e 23,000 forintért annyi vidéki üzletet a pangás szomorú terére juttatni, s annyi szegénysorsú s nagyrészt adófizető munkást, s azok közt sok családapát, megfosztani kenyerétől?

Juthat-e Magyarország oly nyomasztó körülmények közé, hogy kényszerítve legyen 23,000 forintért egy ily szomorú színezetű, népszerűtlen intézkedést életbeléptetni? — Nem soha!

Megvalljuk, mikép enyhítő körülményként tűnt volna fel előttünk a többször említett magas intézkedés, ha egy vagy két évi időt nyerünk; azaz: ha azon rendelet 1877. vagy 1878. évi jan. 1-én lenne fogamatba veendő; mert azon esetben időnk lett volna mindnyájunknak — más pályát keresve — úgy, a hogy elhelyezkednünk; annak azonban olyan gyorsan történő fogamatosítása határtalan csapásként súlyosodik vállainkra.

Kénytelenek vagyunk fájdalommal tűrni szomorú sorsunkat, azonban nem mulaszt-hatjuk el Isten és emberek előtt panaszt nem emelnünk a nagyméltóságu igazságügyminiszter urnak említett intézkedése ellen.

Reánk nézve a jövő 1876. évben — kenyérkeresetünkől elesve — nagyon szomorú sors vár; helyzetünket a kérlelhetlen sorsra bizzuk. Hasonló sors várakozik — tudomásunk szerint csaknem kivétel nélkül, hazánk összes vidéki pályatársainkra nézve is; s így segélyre sehol sem számíthatunk.

Maros-Vásárhelytt, 1875. december 14-én.

Schram Mihály,

családapa,

Csáderey József,

családapa,

Kisfalusi Károly,

családapa,

Nagy Zsigmond,

özvegy anyja és több neveletlen árva gyámoltója,

Papp Ferencz,

családapa és

Szabó Gyula

maros-vásárhelyi nyomdász-segédek.

Törvénykezés.

A maros-vásárhelyi m. kir. ítélő tábla nyilvános ülésében az 1875-dik évi november 13-án és következő napjai következő ügydarabok adatnak elő:

I. Osztály. I. Tanács polgári ügyekben.

Ferencz Károly r. b. által:

Özv. Popia R. Juon Mária Popia Rádu hagyatéka e. 549 frt 27 kr., Putea György Mária Putea György e. 1210 frt, Pardu J. Petru Stirbu Vaszilie 48 darab juh, Móisze Farkasiu Alexie Antonie e. tulajdonjog, Sauer Mihály Volf Mihály s t. e. 1451 frt 71 kr., Rác Imre és t. Gál János e. birtokper, Jakabházi Zsigmond Nyárádi István e. 367 frt 70 kr., Leményi János Nalatz Farkas e. 560 frt, Inceze Istvánné Sándor Domokos e. örökség, Purese Mária s társai Tódorán Juonitza s t. e. tulajdonjog, Olár Petru s t. Oanca Juna s t. e. örökjog, Kerekes János Altmam József s társai e. 400 frt, Jakabházi Zsigmond Asztalos Sándor e. 199 frt 50 kr., Gáspár László Muntján G. János e. 447 frt 17 kr., Makrai László Mártonfi János e. zálogváltás, a m. k. vasut Zalányi János s t. e. igényper, Pávai Vajna Elek Glaser Lipót e. 850 frt., Kovács Károly Bartha Samu e. 382 frt 50 kr., Lengyel József s társai Molnár Lajos e. 35 frt 272 frt és 78 kr., Bartha Eszter M.-Bánd közönsége e. tulajdon igény, Urszu Irimie Anna Pervu Zacharie e. 374 $\frac{1}{2}$ arany Marton Józsi s társai Marton György e. hagyaték, Fehér Mihály Foris György e. tulajdonjog, Vitéz János Nicolai Constandiu e. 558 frt, Voracschek Ferencz Veber András s t. e. számadás, Szokoly Kondrádné mint kiskorú gyermekei gyámja Szokoly Stefán e. tulajdonjog iránti ügyekben.

Csergedi János r. b. által:

Jankó Petru Isztratye Josif hagyatéka e. előjegyzés, Jankó Petru Isztratye Josif hagyatéka e. előjegyzés, Bobb Denila Uj-Radna községe e. bekeblezés, Manlourf Márton Akermam Erzsébeth e. 27 frt 50 kr., Stoja Juon Szege-di Mihály Colceriu e. 59 frt, Naszódí ösztöndíj-alap Uj-Radna község e. birtokháborítás, Colesiu Juon Bajulu Mária e. 10 frt, Flesariu Juon Serbán Juon e. zálogjog átkebelezés, Fogarasvidék árva pénztára Sinlea George e. zálogjog átkebelezés, Nanesiu Petru Stroja Lazi e. zálogjog átkebelezés, Kóhalomszék koroda pénztára Keszler András e. zálogjog átkebelezés, Recsei Juon Clemente Majlath e. zálogjog átkebelezése, Artz Józefin Köntzei Károly e. zálogjog átkebelezése, Grid községe Modorcia George e. 38 frt, Brata Tipein Gaurea Sandu e. 33 frt, Lazaroiu George Condreanu Bukur e. 56 frt iránti ügyekben.

Dr. Endes Gábor r. b. által:

Bartha Miklós örökösödési ügy, Moldován Ábrahám Tódorucz Toma s társai e. 672 frt, gyula-fehérvári káptalan Baresay Sigmund jogutódai e. 4000 frt, Zöld Miklós s neje kolozsvári nemzeti színház e. 2280 frt, Auner G. T. Barth Tamás e. számadástétel, Medgyes város községe Jekeli Frigyes s t. 870 frt 64 kr., Szolga Miklós Szász Dénes e. tartás és élelmezés, Hátszeg város községe hátszegi róm. cath. egyház e. legelési jövedelem, Kassai F. János Csép András 300 frt értékű kötelezmény Lőrincz Ferencz Rác Ferencz e. 13 frt 49 kr., Komsa György Tuzson Donáth e. 9 frt, Málnási Ferencznő Inceze Sándor s társai e. 40 frt iránti ügyekben.

Deési Farkas r. b. által:

Dietrich Sámuel Papai Dániel e. 502 frt, Goll és társai Munteán Anna s társai e. telekkönyvi ü., Sibesián Demeter csódtömege Pap Illána e. telekkönyvi ü. a m. kir. kincstár gr. Töldi Rózália s társai e. telekkönyvi ü. Tinován Alexandru Hános Tódor e. 360 frt, Feiler Farkas Fischer Vilmos e. 145 frt 20 kr., Jakabfy Albert b. Vesselényi István e. telekkönyvi ü. iránti ügyekben.

Pogány Károly r. b. által:

Goró Lajos és Goll bankárház közötti ü. urbéri kárpótlások, Köncei József Szacsvai Dombi Anna e. 491 frt 1 kr., Pákei Vida Tamás s t. Butyka József e. egyezmény semmisítése, Dömitri György Szotyori Károlyné e. 3375 frt vételár V. Pollák czég Tanffer Károly e. 110 frt 60 kr., Kriste Glige Kozma Tódor e. visszah., Kondri Juon Comán Nicolai e. birtokháborítás, Szappanyos Tódor Lag Jon tartozás, Botár János Szász János e. 59 frt s jár., Grossmann Ábrahám Rotár Gyorgye e. adósság, Dán Jon Stoika Onka e. 40 frt, Szép András Csulak István e. birtokháborítás. Kis György János Geoda Péter e. 15 frt 60 kr., Sándor Julia Szóts András e. kötel. teljes. Szabó

Ferencz Kassai Domokos e. kártérítés, Béla Mihály Kásá. István e. visszah., Keresdi Kolner Gy. Keluer Mihály e. visszah., Gross Albert Johán Hermán e. 186 frt, Szilvási Márk Mihály Boldea Pertemé e. visszah., Loschnig József Gál István e. 84 frt, a csongvai gör. kath. egyház Demján Mária e. visszah., Székelyhídi csódtömege Virág Tamás e. adósság, a vajda-hunyadi ref. egyház Bordeaux Nándor e. bérmegeadása, Lőrinczi Márton Tőkés Mózes e. kártérítés, Benkő József Szabó József e. ügyvéddij, Jánosi Péter Nagy Sándor hagyatéka e. vételár, Simon Andrásné Nagy Gyula s t. e. viszah. Klein Ábrahám Jenei Sigmund e. végrehajtás, Murza János László Dániel s t. e. tartozás, Joanovics Juon Martin Nicolai e. adósság, Simon Balázs Forika Menyhért Ferencz e. viszah. Mezei Asztalos István Zakariás Antal e. viszah. iránti ügyekben.

I. Osztály. II. Tanács polgári ügyekben.

Tribusz Antal r. b. által:

Fogarasi Lázár Benkő József s t. e. 1143 frt, Riosu Clement Coldea Nicolai e. szerződés érvénytelenítése, Lungesti Szt.-Jánoshánya műtársulat Sulutz Miklós e. 70 $\frac{1}{2}$ arany és 30 kr. Baumann Vilmos Milliu Ferencz e. számadás, Bacu György Baczu Sára e. 357 frt 28 $\frac{1}{2}$ kr. Dorsekner József Csurka Miklós e. 4000 frt, Hafnerich Teréz Brankovics Mihály e. atyaság elismerése, Baier Arentzer András e. 37 frt 80 kr. és 275 frt 10 kr. Schaedelmaier Márton Neisser J. és Schnirch a vasuti vállalkozó czég e. 5124 frt 27 kr., ugyanannak ugyan az ellen 1753 frt 60 kr., Fogarasi Ferencz Volf József s t. e. elsőbbség iránti ügyekben.

Pipos Péter r. b. által:

Bolfa Clementné Urechia Juon s társai e. okmány és tulajdonjog, Prosteanu Nicolains Dánu Juon hagyatéka e. 177 frt, Abrudfalva községe Ciora Juonutz e. visszah., Aldea Pétruné s t. Comisioru Juon George e. 255 frt, Carstoloveanu Mária Türk Johán s t. czég e. igényper, szeketurai gör. k. egyház Bosa Dumitru e. 55 frt, Burdui Ilia Nicolai Caldea e. zálogos ingók kiadása, Moráriu George Morariu Juon e. visszah., gr. Teleky Sándor s t. Margineán Tódor e. visszah., Mutzig József Meltzer Ferdinánd e. 24 frt 23 kr., Gandi János Klusck Mártiu e. birtokh., Fischl Dávid Pap testvérek keresk. czég e. 68 frt 50 kr., Demeter D. és Neffe czég Pittis Arsenie e. 28 frt, Moldován George Ölescher Lajos e. 69 frt 44 kr., Sötir Stefán örökössei Klein József s t. e. 350 frt, Sfetea Mária Oprea Schmidt Károly e. visszah., Bölöni György és neje Varga Mihály s neje e. visszah. Gusbeth Critián Preidt György e. 72 frt 66 kr., Bucsi János Schneider György e. 20 frt és 75 kr. iránti ügyekben.

Petri Ádám r. b. által:

Klein Frigyes Jancu Simion e. 356 frt 85 kr., Petrutz Györgyné Rajta Onutzné s t. e. tulajdonjog, Roth Frigyes s t. Türk Károly hagyatéka e. 40 frt, Helvig Mihály Petrán János s t. e. 76 frt 50 kr., Homokai László Sigmund Beniamin e. 6 frt, László Sámuelné Csiki Miklós e. 224 frt, Konez Imre Sombath Dávid e. 195 frt, Kondrát Károly Kondrát Elek e. som. visszah. József Dávid Szusze Tanászie e. 55 frt, Friedman Dávid Bernárd Dávid e. 100 frt, gr. Haller Jenő Deák Lszák s t. e. 600 frt hasznbér, az erd. gazdasági egyeslet Geisler Soma e. 50 frt iránti ügyekben.

(Vége következik.)

Bécsi tőzsdei árkelet.

(december 13-án.)

5% metallique	69.30
5% nemz. államkölesön	73.55
1860. államkötvény	111.70
Bankrészvény	920.—
Hitelrészvény	208.70
London	113.50
Ezüst	105.70
Arany	5.34 $\frac{1}{2}$
Napoleon arany	9.12
Földteh. ment. kötvény magyarhoni	80.60
" " " temesi	80.—
" " " erdélyi	79.65
" " " horvát-slavon	85.—

Felelős szerkesztő:

KUTI ALBERT.

18 A „Pizza di Pietra“ melyen állami paloták emelkednek.

19. A „Piazza di San Pietro in Vaticano“ Amphitheatrum alakban tojásdad körbe építve félkörben, portikusokkal övedezve, melyek Bernini rajza után 1667-ben építettettek.

Az egész két szárnyra osztva három félkör alakú csarnokot képez, mely 284 oszlopon és 88 pilléren nyugszik.

A tér közepén egy pompás obelisk magaslik, mely a már említették közt a legjobban van gondozva. Calligula császár hozatta Heliopolból és a Vaticanon saját circussát a hajdani Nero circust díszítette.

A tér két oldalain C. Madernatól két gyönyörű kut ragyogtatja sugarait.

20. A „Piazza del Popolo“ Porta Flamimánál; két óriási félkör alakú tér gazdagon ékítve kutakkal szobrokkal és obeliskekkel ama romjairól híres siriai városból az Antilibanon lábainál Heliopolisból ide áttelepítve.

(Folytatása következik.)

Hirrovat.

† **Toldy Ferencz** kir. tanácsos, az austriai cs. Lipótrend lovagkeresztése, a sz. Móríc és Lázár olasz kir. rendnek lovagtisztje, bölcsész és orvos tudor, szemészet mestere; a m. kir. egyetemi könyvtár volt igazgatója, azon egyetem volt rectora s bölcsészeti dékánja s a magyar nyelvészet és irodalom-történet rendes tanára; az országos közoktatási tanács tagja s egyetemi osztályának elnöke, ugy a m. kir. gym. tanárvizsgáló bizottságnak tagja; a M. Tud. Akadémia volt titoknok, igazgató és rendes tagja; a tudományok cs. akadémiajának Bécsben, a nápolyi Accademia Pontana, a milánói term. és orv. tud. akadémia, Fermóban az Accademia Araldico-Genealogica Italiana levelező, a budapesti kir. orvos-egyesület s az országos közéletnádai tanár-egylet tiszteleti, a pesti orvosi kar, a berlini kritikai egyesület, a drezdai természettud. és orvosi, a würzburgi philos. és orvosi, az erdélyi országismertető s az erdélyi természettudományi társulatoknak lev., a m. történelmi társulat választmányi tagja stb.; a m. szépirodalmi intézet (Kisfaludy-Társaság) elnöke; és Trecsén-, Bihar és Torontálvármegyéknek egykor táblabírájok; Budapest főváros képviselője és iskolatanácsosa 1875. decz. 10-én éjjeli $\frac{1}{2}$ 1 órakor, életének 71-ik évében néhány órai szenvedés után tüdővízenyben kimúlt. A megboldogultnak hült tetemei vasárnap, f. hó 12-én délután $\frac{1}{4}$ órakor a m. t. akadémia palotájában ünnepélyesen beszenteltetvén, a kerepesi ut melletti sirkertben tetetett örök nyugalomra. Az engesztelő szent mise-áldozat f. hó 13-án reggeli 10 órakor tartatott meg a szent Ferencz-rend templomában. Béke hamvaira!

— **A dalkör által** rendezett sétahangverseny e. hó 11-én részben igen jól, részben gyengén sikerült. Sikerült részét, a dalkör és a zenekedvelők egyletének szabatos összhangzó éneke és zenéje, a szép közönség jó hangulata tette, — azonban a pénztár a költségek fedezésével üresen maradt. Gyakran tett már kísérletet mind a dalkör, mind a zenekedvelők egylete, hogy jövedelmező, kedélyes mulatságokat rendezzen; a kedélyesség megvolt ugyan, de a jövedelem igen csekély volt. Ez alkalommal is elmondhatjuk, hogy szép, de nem nagy közönség mulatott a Transilvania termeiben, a vigság hangjai jobban betöltötték a termeiket, mint a közönség. Éjjelen túl haladt a mulatság, mely a dalkör lobogójára összesen 22 frt 22 krt jövedelmezett.

— **Blau Gyula** hegedűművész városunkban van és holnap, december 16-án, az Apollo-teremben hangversenyt rendez. Nyéki szintársulata két kis végjátékot ad elő, s Blau ezek közt fog játszani Wégler Gyula zongorakíséréte mellett. Nem a mostan, Kolozsvárt aratott bábérairól, hanem régebbi hírből ismerjük Blau urat, mint kitűnő hegedűst, — különben már az, hogy a budapesti nemzeti színháznak hangverseny-mestere volt, elég bizonyítvány, kitűnő hegedűjátéka mellett. A kolozsvári közönség nagy elragadtatással élvezte Blau Gyula játékát, s a „Kélet“ igen nagy elismeréssel és dicsérrel szól felőle s megjegyzései igazolják azon híreket, melyek Blau urnak kitűnő játéka felől már régen megelőzték jövetelét. Ez alkalommal csak egy hangversenyt szándékozik adni, Brassóból való visszajöveletekor útba ejtvén városunkat, reméljük, hogy ismét részesíti közönségünket a művészi élyezetben, melyre — a holnap esti hangversenyre — fölhajuk a működvelő közönség figyelmét, — ugy is ritkán van alkalmunk valódi hegedűművészek játékában gyönyörködni.

Hirdetmények.

Üzlet nagyobbitás és új berendezés.

Van szerencsém a n. é. helyi és vidéki közönség szíves tudomására juttatni, miszerint a helyi piacon a „Zöld fához“ címzett fűszer-, festék-, anyag- és lisztüzletemet, miután annak helyiségei a n. é. közönség eddig tapasztalt és folytonosan növekedő pártolásának már meg nem felelhettek, tetemesen megnagyobbitottam, és azt a mai kor kívánalmainak megfelelőleg egészen újból rendeztem be.

Több kül- és belföldi elsőrendű kereskedői házakkali összeköttetésem azon kellemes helyzetbe hoztak, hogy üzletem a legjobb árucikkkel és gyors kelendősegekért folytonosan frissel láthatom el, a lehető legjutányosabb árak mellett; a már eddig megjöttekből, különösen bátorkodom ajánlani nagyon jó fajtájú gyöngy-, cuba-, ceylon-, neylghery-, arabiai-, moca- és java-kávét; több fajtájú kül- és belföldi rumokat, különösen az ananas-, jamaikai- és cuba-ruh-mot; nagyon jó és tiszta aromájú theákat, mindennemű friss kásákat, a közelgő ünnepekre különösen szép és jó liszteket; általánosan elismert jóságú szappanokat; bécsi, pesti, szebeni steárin és rezézet hesperus, ugy szinte takaré- és tisztított fagygyugyertyákat; a legtisztább fajtájú salont-petroleumot és még számtalan itt mind elő nem sorolható árucikkeket.

Végül még a n. é. közönség becses figyelmébe ajánlom, hogy üzletem nemes telken léve, nem vagyok köteles az üzletemben elárusított szeszes italokat a városi haszonbérletől vásárolni és így egészen tisztán a maga valódiságában árusíthatom el; különösen ajánlom a syrmiai és belföldi ó-szilvórium-jaimat, egészen tiszta, fenyővíz és seprópálinkát, többféle kül- és belföldi liquer és rozslosékat; továbbá a közönséges 37° szeszt, (spiritus) mely utóbbi legalkalmasabb és legjutányosabb a pálinka készítéshez, ugy szinte pulitur és laek készítésre is; mely a fent elért oknál fogva üzletembe legjutányosabban kapható.

Elvül tüzttem ki, különös figyelmet fordítani ezutánra is a gyors és pontos kiszolgálásra, különösen a vidéki megrendeléseknek a legnagyobb figyelemmel elcsomagolásra.

A n. é. közönség eddigi oly nagy mértékben tapasztal pártolását kérve, maradok

alázatos tisztelettel

Reichardsperg József.

Egy gyakornoki állomás van üresedésben üzletemben.

m.-vásárhelyi ev. ref. főtanoda

újabban is jól berendezett

KÖNYVNYOMDAI INTÉZETE

elvéállal, gyorsan és jutányosan elkészít mindennemű, szakmájába vágó, kisebb nagyobb

könyvnyomdai megrendeléseket.

A könyvnyomda szédelgős, émelegős vállalatokkal — a nemesb ízlés rovására és kárára — nem foglalkozik; azonban az irodalom színvonalára emelkedett irodalmi termékek pontos és díszes kiállítására készséggel ajánlkozik.

A megrendelések Imreh Sándor ref. főtanodai nyomdászhoz intézendők.

(152) (4—*)

Különös figyelembe ajánlatnak jelen idényre angol Halifax és másnemű korcsolyák.

CSAPÓ SÁNDOR

CZÉG ALATTI

norinbergi díszárak, porcellán és üveg nemű üzletben

Maros-Vásárhelyt,

főtér, GÖRÖG örökösei házában, kaphatók mindennemű

karácsoni és újévi

A J Á N D É K - C Z I K K E K

a legdúsabb választékban.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

(153)

(3—6)

Porcellán-, thea- és kávé-készletek.